

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

D^r. Danilo Majaron.

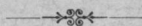

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1892

VSEBINA.

1. <i>I. Kavčnik</i> : O pozivnih prvdah. (Konec.)	225
2. Dotike prava in naravstva (Dalje.)	228
3. <i>Dr. Fr. Oblak</i> : O razumljivosti, ki je zahtevamo od slovenskih pravnikov	238
4. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
a) Z določbo §-a 17. zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak. niso izločeni rekurzi na sodniške naredbe, tikajoče se provedenja dokazov s pričami in zvedenci.	242
b) V rzsodbi, da je zakon razvezan ali neveljaven, bodi tudi izrečeno, je li tega kriv jeden ali drugi izmed zakoncev, sta li kriva oba ali nihče njiju.	243
c) Tudi v eksekutivnem postopanju na podlogi listine, sestavljene po §-u 3. not. reda z dne 25. julija 1871, št. 75 drž. zak. treba je uporabljati predpise dv. dekr. z dne 24. okt. 1845, št. 906 zb. pr. zak. tedaj, kedar se bi denarna tirjatev po njenem znesku lahko vtožila v sumarnem postopanju.	244
d) K razlagi §§-ov 138, 155—157, 163 obč. drž. zak. in dv. dekr. z dne 15. junija 1835, št. 39 zb. pr. zak.	245
e) Dokaz obveznega pritrdira po konkludentnih dejanjih (§ 873 obč. drž. zak.)	247
f) Kdor toži zaradi ekscindovanja, ne da bi bil izvršitelju izvansodno naznanil natančno specifikacijo in naslov svoje lastninske zahteve, ne more od izvršitelja zahtevati nikakih troškov, ako se ta v tožbeno zahtevo takoj uda, nego je zavezan, njemu povrniti pravne troške, ako se spor nadaljuje radi troškov.	250
g) Ničnostna pritožba glede krajevne nepristojnosti v malostnem postopanju je nedopustna.	252
5. Iz upravne prakse:	
K pristojnosti samoupravnih oblastev za odločevanje, je li pot javni, občinski pot.	252
6. Književna poročila	254
7. Razne vesti	255

O pozivnih pravnih.

II O pozivu pri nameravani stavbi.

(Konec.)

Ad b. Kar se tiče vprašanja o posrednih immisijah, pripominam koj, da se mi za naše pravo vidi nazor Rande pravi. Magesova in Ungerjeva izvajanja so pač lepi nauki „pro lege ferenda“ in ako bode zakonodavstvo kedaj reševalo to vprašanje, tedaj ne bode moglo prezreti zlasti ne Magesove temeljite in izborne razprave. Uvažati je najprej, da rimsko, potem obče pravo in mnoga inozemska prava*) ustanovljajo, katere posredne immisije niso dopustne. Prav zato pa, ker naše pravo takih izjemnih določil ne pozná, smatrati je, da so vse posredne immisije dopustne.

Jako nevarno se vidi, pod izrazom „Eingriff“ po Ungerjevi teoriji pojmovati vse immisije, kajti potem v zakonu tudi približno ni razlikovana meja med prostostmi kolidujočih lastninskih pravic.

Gotovo je jako obžalovati, da obč. drž. zakonik ni omejil posrednih immisij. In ako jih v posebnih slučajih omejuje judikatura, dela to le z blagim namenom, da pravičnost brani proti strogemu pravu.

Za naše pravo velja torej pravilo, da je posredna immisija le tedaj nedovoljena, ako ima sosed pravico, prepovedati jo, ako torej ima negativno služnostno pravico. Naloga zakonodavstvu je pač, odpraviti nedostatek obč. drž. zakonika tako, da „ex lege“ ustanovi takih negativnih služnostij. In v istini nahajamo takih služnostij mnogo v specijalnih zakonih, na pr. v vodopravnem zakonu, v obrtnem zakonu, v stavbinskih redih. A res je tudi, da je takih legalnih služnostij še mnogo premalo, in to občuti osobito mejaš, kedar namerava stavbo. Osmi shod avstrijskih odvetnikov (leta 1887) se je krepko potezal, naj bi se

*) Natančneje o tem glej v Magesovih člankih.

ustanovilo še več takih služnostij, in je sklenil v tem smislu resolucijo, katera pa do sedaj še ni pokazala uspeha, saj žal! nasvetom odlične te korporacije, naj so v znanstvenem in praktičnem pogledu še tako utemeljeni, sreča sploh ni-mila.

Pri nameravani stavbi torej mejaš pač sme ugovarjati posrednim immisijam, a ti ugovori le toliko pridejo v poštev, kolikor je dotična immisija uže v stavbinskem, oziroma v obrtnem redu prepovedana.

Stavbinski red za Kranjsko z dne 25. oktobra 1875 ima v tej reči nastopne določbe.

Po §-u 33 je duške (ventilacije) v hlevih tako napraviti, da vonjava ne dela nobene nadlege staniščem, a odtoki morajo biti tako narejeni, da se gnojnica ne more vcejati v tla ali zidovje; § 38 propisuje, da se cevi za dim ne smejo obračati na ulice, ali na dvorišča, izjemno smeti je to dovoliti le tedaj, ako niso nikomur v nadlego; v §-u 47 je določeno, da je okna v pažnih ali požarnih zidovih odstraniti na zahtevo mejaša, ne čez 6 metrov oddaljenega; § 50: balkoni, pomoli, galerije in nadstreški morajo biti najmanj 3 *m* oddaljeni od sosedovega okna; § 53: grebenične jame morajo biti najmanj 1 meter proč od sosednjega zidu, zadosti oddaljene od vodnjakov in ne stikoma s kletnimi prostori in apnene jame je napraviti brez nadlege za soseščino; § 57: kmetijska poslopja morajo biti od sosednih poslopij oddaljena najmanj 10 *m*; § 67: nove stavbe je od cest in potov postaviti najmanj 2 metra proč. Nadalje je v §-u 10 ustanovljena v korist zgradbi, a na breme sosednega zemljišča celó neposredna immisija, namreč ta, da je pri popravilih stavbe, ako so potrebna iz javnih ozirov, dovoljeno stopati na sosedovo zemljišče.

Pri stavbah so torej „de lege lata“ dovoljene vse druge posredne immisije. Res se po tem godi sosedu mnogokrat velika krivica, tako n. pr. da se s stavbo odvzame sosedovim stanovanjem luč in zrak, razgled, da se mu celó ob vsi vrednost spravi nepremičnina i. t. d. To je tist nedostatek v zakonu in nujno bi trebalo v tej reči do gotove mere prepovedati immisije. Mimogrede omenjam, da je treba nekoliko pomisliti pri nazoru

Ungerjevem, češ, to niti immisije niso, ker se stavitelj ne dotika pravic sosedovih, ampak samo njegovega interesa, kajti ni najti meje, kje se neha interes, a pravica prične. Ako n. pr. stavitelj okolo in okolo zazida sosedu lep cvetličji vrt, ako mu vzame zrak in svetlobo, tako, da tega prostora ne more rabiti več v vrt, ampak n. pr. samo v dvorišče, tedaj je vender stavitelj očitvidno utesnil sosedovo prostost, s svojo lastnino poljubno razpolagati, in napravil mu tudi znatno škodo. Če se torej sosed pri lokalnem ogledu protivi drugim posrednim immisijam, katere v zakonu niso prepovedane, tedaj sme, napoten na pravno pot, uže naprej biti si svest, da bode pozvano pravdo, ki bode „actio negatoria“, izgubil. Tu torej „actio negatoria“ ne bode imela nikakega uspeha. Meni se „de lege lata“ vidi celó napačno, če se zaradi takih ugovorov stranke odkazujejo na pravno pot.

Koliko so posredne immisije prepovedane, to določa stavbinski red. V vprašanih, tičočih se stavbinskega reda, pa odločujejo v prvi instanciji občinski uradi, oziroma c. kr. okr. glavarstva, v drugi instanciji deželni odbor, oziroma c. kr. deželna vlada, v tretji instanciji eventualno c. kr. ministerstvo notranjih rečij (§§ 87—92 stavb. r.). Tedaj bode tem oblastvom določiti, je li dotična posredna immisija po smislu stavb. reda dovoljena ali ne. Ako ni prepovedana, potem bodo glede na to, da civilni zakonik prepovedij posrednih immisij sploh ne pozna, izreči morala, da je stavba dovoljena ne glede na ugovore.

Drugo vprašanje je pač, je li umestno bilo, stvari, ki se eminentno dotikajo zasebnega prava, podrediti pod javno pravo in tako stranke odtegniti sodniku.

Vse doslej povedano velja tudi za stavbe obrtne. Določba §-a 25. zak. s 15. marcija 1883, št. 39 drž. zak. piše mej drugim, da je treba uradnega odobrenja tudi napravam takih obrtovalnic, ki utegnejo soseščini biti nevarne ali nadležne s tem, da njih delo preti varnosti, napravlja smrad ali dela nenavaden hrup ali šum; § 32 ibid. pa ustanovlja, da v razširjenje ali premembo obrtovalnic takrat ne treba komisijske obravnave, kedar je videti, da izvrševanje obrta sosedom ne bode napravljalo večje škode, nevarnosti ali nadleže, nego je uže sedaj napravlja. Pogoj zgradbi, oziroma pre-

membri obrtvalnic je torej to, da ne bode navedenih immisij. Je li ta pogoj dan ali ne, to sodi upravno oblastvo.¹⁾

Menim torej, da ugovor posrednih immisij po sedanjem našem pravu sosedu niti ne podaje zasebno-pravnega naslova, protiviti se stavbi, da mu torej zaradi teh ugovorov ne pristojata „actio negatoria“.

Ako torej vsa ta razmišljanja primerjamo z uvodno navedenim pravorekom višjega dež. sodišča Graškega, tedaj lahko izvajamo:

1.) „Actio negatoria“ za pozvano pravdo ni povse izključena, nego je dopustna zaradi ugovorov neposrednih immisij, nedopustna pa zaradi ugovorov posrednih immisij;²⁾ ako pa stojimo na stališči, da vse posredne immisije niso dovoljene, tedaj pa je dopustna tudi zaradi teh immisij.

2.) Razen „actio confessoria“ je pozvana tožba tudi lahko lastninska tožba („rei vindicatio“, „actio Publiciana“).

3.) Ta pravorek je torej kot splošno navodilo mnogo preozek in ne pošteva vseh dejanskih razmer, ki utegnejo nastati pri nameravanih stavbah.

I. Kavčnik.

Dotike prava in naravstva.

5. Pravna kazen.

(Dalje.)

Kakeršna je naobrazba katerega naroda, takšna je uredba njegovega pravosodstva — kajti nekakšno obliko pravosodstva, če prav včasih jako surovo, ima vsak narod, ako je došel do nekolike družbinske zveze — takšna je torej tudi v obče oblika njegovega kazensstva. Te razlike se najbolje očitujejo v lestvici kazenski, poleg tega pa v obrazcih kazenskega posto-

¹⁾ Glej Mayerhofer III. str. 608; Randa, Wasserrecht str. 133 in nasl.; odl. najviš. sod. z dne 15. oktobra št. 9405, Gl. U. 11930.

²⁾ Prim. tudi odloč. z dne 31. januarja 1866 št. 10737 Gl. U. 2367 in prej na strani 200 navedeno odločbo v „Ger. Zeitg.“ št. 34 z 1873. l.

panja. Oblike pravosodstva afriškega so gotovo manj zapletene, nego one v stari Angliji. Sicer pa zmes in zveza takšnih človeških mrvic, kakeršna je pri afriških divjakih, ne more biti drugače Źzdana nego po jednodni, krepki, brezobzirni, na jeden jedini smoter zroči, goli sili. Kazensko pravo se sploh zrcali v značaji vsakega naroda. „Kazensko pravo“, takó pravi Ihering, „je narod sam“ (Vermischt. Schrift. 1879 str. 157). Pri menj ali več naobraženih narodih navadno Źže pretinja kazni brzda večino duhov; v najobraženejših pa je „upotrebljevanje kazni“ proti „zrelosti naroda“ uprav v „nasprotnem razmérji“, takó da pri naposled imenovanih družbah kazen vedno bolj pojemlje z napredujočo obrazbo (Ihering: ibid. str. 229 in 158). Znamenje, in to očitó znamenje tega ugodnega razmerja se opazuje dandanes menda po vsej Evropi, zlasti pa v Angliji in Belgiji, kjer je v kazensko pravo uveden celó običaj, da se zvršitev kazni v določenih slučajih odlaga („odlog kazni“), da pa to pravico obsojenec po novem prestopku ali zločinstvu izgubi. Takšna naredba je pogojnemu pomiloščenju jednaka. Takšna opazovanja pa kažejo kot s prstom na pravo bistvo in svrho kazni, katera je vse nekaj drugega nego, surova premoč silnejšega ali pa podvojena divja strast.

Pravna kazen mora, dasi v ožjih mejah, imeti naravstveni pomen. Kakor je naravstvu namen, da zvršuje zakone prirode in razuma, kateri samó oznanjuje večne zakone prirode, takó ima pravna kazen nalog, da zvršuje pred vsem naravstveno blagost družbe. S tem je povedan glavni pojem pravne kazni. Pravo naj torej v človeški naredbi, katera se „kazensko pravo“ imenuje, pred čuva naravstveno ohranitev družbe, zastopa torej pred vsem drugim vsem drugim naravstvene koristi družbe. Ako bode pravo to v prvi vrsti storilo, ni se za tvarne koristi nikakor bati; le-te so neobhodne posledice naravstvenih koristij. Vse druge koristi torej, dasi so važne, stojé v kazenskem pravu v drugi vrsti, ker so samó posledice naravstvenih koristij družbinskih. Od tod izhajata oblika in pojem pravne kazni: pravna kazen v svoji slednji svrhi ni, nego prisiljevanje družbeniko v naravstveno žitje. Ta pojem kazni je samó posledica tesne sorodnosti, katera po naših sprednjih razpravah vlada med naravstvom in pravom. Sicer bi kazen

v pravu ne bila nego „bátina“, katero je nalagal nekđaj birič, ali pa samó „denarna bátina“, katero nalaga današnje državljansko pravo, ali pa temnica, v katero obsoja kazensko pravo, — same vnanje reči brez nikakega blažjega namena, razun da se prestopnik dene v neprijetno telesno in duševno stanje, kar pa družbi nepesredno nič ne koristi. Poudarjati naravstveni značaj kazni je tudi zategadelj treba, da se njena zloraba prepreči, sosebno pa zató, da se obseg in učinek kazni opredeli. Kazen bi tudi nesmiselna naredba bila, ako ima samó svoj zanikaven značaj, da namreč veljá samó za zlo, a ne tudi za dobrotstvo, katero učinja družbi in družbeniku. Ta za glavja naj drobneje dokažem.

Kazen kot prisilno sredstvo ima svoje vzroke v nedostatkih človeške naravi, v slabem razumu, v nekajosti volje in v kratki previdnosti človeški. Pravo je namreč prikaz obče ali družbinske volje, katera stoji višje nego pojedinčeva; saj pravo naj brani družbo v nje obstanku, a ob jednom pojedinčevo osebnost in svobodnost. Ako pa družba hoče obstati kot osebnost, treba jej je naravstvene podloge kakor pojedinemu bitju in poleg tega podpore članov njenih. Ako nima njen obstanek naravstvene podloge, t. j. upravičenega bitja pred zakoni božjimi in prirodnimi, in ako jej manka družbeniške podpore, tedaj ne more trdno obstojati in živeti, ker bivati in živeti more jedino to, kar nosi pogoje svoje životnosti v sebi in kar se ob jednom ravna po zakonih prirode. Družbo pa, kakor sem gore pokazal, vežejo in krepčajo najbolje obče ali vkupne koristi. Po vkupnih koristih se družbe ločijo od nespametnih čed, katere je sila zjedinila ali pa jih je naneseo naključje. Dokler bode družba čuvala obče in zasebne koristi svojih družbenikov in dokler jo bodo člani podpirali pri tem delu (to pa bodo radi storili, ako je družbinskemu vodstvu v resnici do tega namena), dotlej bode družba obstojala in krepko živela, ako so jej tudi vnanje okolnosti ugodne. Pri tem nikakor ni treba, da vsak član brez izjeme družbo in njeno voljo pripoznava in podpira, kar bi seveda bilo najbolje. Ako bi se ta tirjatev v istini morala izpolnjevati, potem bi uže mnogotere družbe več ne bilo! Nego dosti je, ako krepkejši in pametnejši del družbenikov resno hoče in zahteva obstanka družbe. Potem je sila na njegovi strani in družba

stojí dosti trdno. Pri tem še prave večine družbenikov ni potreba. Ne po glavah in njihovem številu, nego po moči in razumu hotečih družbenikov se računi in pošteva sila in prevaga v družbah. V tej opazki vidim najkrepkejši razlog proti družbeniškem nauku (socijalizmu), ki se mej drugim poziva na pretežno število glav. V dokaz rečenega nam je vsaka, tudi najmanjša občina, v kateri ne gospodari nikjer prava t. j. številna večina občinarjev, nego volja modrejše in zató močnejše njihove večine; to „modrost“ je sevéda jemati v odnosnem (relativnem) smislu, ker prave in dosledne modrosti je v človeških družbah, katere si s povprečno „modrostjo“ zadovoljujejo, le malokje najti.

Ima pa li — vpraša se zdaj — večja moč in sila v družbi tudi pravico, da slabši del družbe prisiljuje v pokorščino ali v priznavanje svoje oblasti? Z drugimi besedami: je li kazen t. j. prisiljevanje slabših v pripoznavanje prava t. j. obče volje tudi naravstveno dovoljeno? — Kajti tega ni smeti vprašati, ali je kazen sploh možna? Da brez bivanja močnejših članov družbe kaznovanje ne bi bilo možno, je preočividno, a še nima nobene pravne opravičenosti v sebi. Odgovor na obé gore stavljeni vprašanji zavisi popolnem od naravstvenega bistva dotične družbe. Ako je značaj kake družbe po njenih svrhah v naravstvenem smislu urejen t. j. ako je družba na naravstvenih podlogah in z naravstvenimi svrhami osnovana, da namreč hoče zvrševati prirodne in naravne zakone, tedaj je tudi z naravstvenega stališča upravičena, in tedaj so njene naredbe tudi naravstvene t. j. razumne, in družbeniki so kakor proti sebi samim takó proti taki družbi zavezani v pokorščino in podložnost. Oni se torej morajo hoté ali posiloma pokoriti družbinskim poveljem. In v tem slučaju, da je namreč družba naravstvena, je tudi kazen, katero nalaga pravo po pravosodstvu, opravičena v naravstvenem in pravnem smislu. Pametnejši članovi družbe imajo z jedne strani zavezanostji proti samim sebi in morajo svojo osebnost braniti proti zoprnim osebnostim, z druge strani imajo oni na podlogi vsečloveškega nagona k življenju nasproti menj razumnim in na volji slabšim dolžnost, dobrohotnosti zvrševati, in delajo to s tem, da svoje sodružbenike v prid vsej družbi k njim neznanemu dobremu na pravi pot zavračajo, da tu tudi smejo rabiti silo in

nujo, ako se nerazumniki svobodno ne hoté pokoriti. Taki člani družbe, kateri družbi, na naravstveno podlogo osnovani, odtegajo svojo pripomoč, podobni so nedoraslim, slaboumnim in nezamerljivim ljudém, da-si so menda najbistrejšega duha in pri polnem razumu in zdravju. Dvojno je namreč zdravje, dušno in naravstveno, a le-tega ne dostaje nespametnikom. Da bi tako postopanje proti nespametnikom bilo zoper naravstveni zakon osebne svobodnosti, ne veljá, ker ta svobodnost pomenja soglaševanje z dobrim in zakonitim po samolastnem odločevanju, tega pa ni pri nespametnikih, kateri naravstvenih in drugih zakonov ali celó ne znajo ali pa, če jih znajo, ne hoté poslušati. Ako bi pa svrha kake družbe bila nenaravstvena (takšne družbe so n. pr. nekdanja hunovska država, barbarske, roparske družbe i. dr.), tedaj so tudi njene svrhe nenaravstvene, in kazen, katero taka družba nalaga, ne zavezuje družbenikov, ker je po svojem bitju neupravičena. To izhaja iz bistva naravstvene svobodnosti, katera pomenja samó odločevanje za dobro in blago, nikakor pa ne za naopačno in dobremu nasprotno. Nenaravstvena povelja, nepravilnosti, katere bi izhajale od takih družb in katere se na podlogi trdnih naravstvenih in pravnih načel in zakonov kot take dajo dokazati, (to se pa pri urejenih družbah jako redko godí, ako namreč družbeniki imajo in tudi povzdigujejo svoj glas v upravnem in pravnem vladanju družbe) — niso zavezne, a kazni, po takih poveljih naložene, ne bile bi pravedne.

To razpravljanje je bilo neizogibno potrebno, da se svrha, bistvo in podoba pravne kazni določi jasno in trdno. V gore povedanih pogledih tičé nekatere meje proti sedanji uredbi javnih kaznij. Kazen je s strogo pravnega t. j. družbinskega stališča samó prisiljevanje družbenikov v ohranitev naravstveno opravičenih družb, da zvršujejo družbinske zavezanosti. Iz tega izhaja, da je kriva ona trditev, češ da javna ali družbinska kazen ne služi v drugo, nego v prosto prisiljevanje družbenikov, da zvršujejo družbinsko voljo, bila ta obrnjena na katero koli svrha, naravstveno ali tudi nenaravstveno. Prosto ali jednostavno bivanje kake družbe same na sebi, bodi z nenaravstvenim ali z nikakim očitim namenom družbinskim, na pr. služeče jedino v nasičenje nekaterih oseb, nikakor ne daje pravne t. j. druž-

binski veljavne pravice kaznovanja. Družbe glede na pravico svojega bivanja ne veljajo za las več, nego pojedinci; niti onim, niti tem po naravstvenih zakonih ni dovoljena vsakeršna samovolja do sodružbenikov.

To pravilo, izvirajoče od pravno-naravstvenih premišljevanj, nikakor ni v pravu vselej veljalo, kakor bi menda kdo mislil. ‚Rigoristi‘ ali osorniki prava, kakor tudi ‚povestničarji‘ pravniški kazni niso smatrali za drugo, nego za prosti protilek zakonovim prestopkom. Kazen je po njih mnenji upotrebljevati samó, ako je kakov izrecni zakon prelomljen. „Nijedne kazni brez kazenskega zakona!“ — to je bilo in je še zdaj njih geslo (prim. Glaser-ja o tem: *Gesam. kl. Schrift. I.*, str. 35). Ihering je nasprotnega mnenja: „Nijedne kazni brez krivde!“ (Ihering: *Vermischt. Schrift. str. 221*). Gotovo je kaznovanje samó zaradi prelomljenja kazni, a brez daljnega naména — nesmiselno, kakor bi gotovo nesmiselno bilo zahtevati, naj se zakoni dajejo jedino, da se dajejo, brez ozira na to, kakeršni in čemu so zakoni. Tudi z modroslovnega stališča, ne samo z družbinskega, nikakor ne veljá geslo takózvane samosvrhe kakega bitja t. j. „bodi, da je le“, brez vprašanja: „čemu da bodi“. Zá-se ni, kakor znano, nijedna stvar na svetu, nego vse so vkupne, zvezane; zato tudi nijedna stvar ni samosvršna t. j. sama na sebi svrha svojemu bivanju. Resnično bode jedino pravilo, koje tirja: „vsi za vse“, „vse za vse“, „nič za-se sámó!“ — V srednjem veku se je kazen „za pridržavni“ smatrala, kar že stoji naravstvenemu namenu bližje ter na pravni t. j. družbinski podlogi (Glaser o srednjeveški kazni: *Ges. kl. Schrift. I.*, str. 12). Denašnje pravo je najbrž Glaser-jevega mnenja. Po tega učenjaka nazoru ima kazen dvojno svrho: obrambo občih naravstvenih koristij („verskih, naravskih“, pravi Glaser) in ob jednom varstvo zasebnih koristij („povračanje zasebnikom“ pravi Glaser: *ibid I.*, str. 44 do 45). Ako naj torej pravo tudi zasebniške koristi brani razen občih, tedaj izhaja, da mora ona tudi narodne pravice braniti, katere vsekakor ne stojé nižje, nego zasebniške, pač pa v sredini mej obema. Vsaka naravstvena, po prirodnih zakonih bivajoča korist, torej tudi narodnostna, ima svojo pravno upravičenost.

Družba je, kar se ne dá dovolj poudarjati, proizvod nekaj prirodnih okolnostij, nekaj človeške volje. Da je ona v resnici jako umetna naredba človeška, in da jedino nje bivanje ni še po sebi upravičeno, ako nima ob jednem višje t. j. naravstvene podklade in svrhe, da torej družba ni za las bolj upravičena biti, nego vsak pojedinec, to uči prosti pogled na njen obstanek in na sredstva, po katerih se ohranja. Da pa je umetno sestavljena, to se vidi iz težav, katere prizadeva nje ohranitev vladarjem in hraniteljem njenim; to delo gotovo ni laglje, nego ohranjenje pojedinčeve bitnosti; katero je dostikrat ali povprek jako težavno. Pomislimo samo, koliko truda, koliko naporov in močij treba v skupščinsko (parlamentarno) delovanje! Koliko truda je, dokler se glasovi zedinijo, recimo, za jeden sam zakon! Naj se dalje pomisli, koliko trenja močij pretrpi državni stroj, samo da sopíše in se pomika naprej! Naj se ne zabijo razne pogibeli, katere preté obstanku družbe, in to ne samo od zunaj, od njenih, noč in dan prežečih sovražnikov in zalezivcev, nego tudi od notranjih neprijateljev! Da je lažniva utešba, češ, ta in ta družba je uže toliko stoletij prestala in še stoji, to kaže vsaka vojna, vsaka vstaja, v kateri se boj bije za naravstveno upravičenje njenega postanka in obstanka. Ali pa tu menda sodelujejo tudi prekočutne moči? Lahko; saj modrost državnikov in pametnost ter požrtvovalnost državljanov res ni vselej tolika, da bi raztolmačevala čudovito bivanje in ohranitev tolikih in tolikih družb sredi najljutejših neprijateljev in viharjev. Lahko, pravim, bi bilo, da, kakor trdi Proudhon (njegovih naukov sicer nikakor ne odobrujem), ima pojedinec „vlastito“ (immanentno) „pravico do življenja“, kot proizvod prirode, da takó tudi družbe, ki pa po svoji naravi niso večne, imajo svojo „vlastito“ svrho, katera jih vzdržuje nasproti vsem pogrěškom družbenikov in takó tudi svojo „pravico do bivanja“. Vender pa ne bi hotel svetovati, da se naj družbeniki preveč zanašajo na ta dvoumni nauk, kateri se ne dá za trdno podpirati niti po navadnem razumu niti po božjem zakonu, niti po Darwin-ovi nauki, katera ne pozna „vlastitih svrh“, niti trdnih in stalnih oblik bitja, še manj pa „pravice do življenja“, k večjemu pravico do „boja za bitek“. Bolje in varneje se mi vidi opominati družbe in družbenike, naj ti z modrimi zakoni in

modrim ter pravičnim pravosodstvom podpirajo obstanek svojih družb ter zanje skrbe, žrtvujoč blagó in življenje.

Drugo načelo, izvirajoče iz bistva kazni, slove: kazen bodi utemeljena ne samó v nje koristnosti družbinski, nego tudi v zasebnem pravu in v svobodnosti pojedincev. To pa pomenja, da kazen naj ne služi samo tvarnim, nego tudi naravstvenim svrham družbe in družbenikov. Kakó „trezno“, kakó „prosto“ in „tvarinsko“ je po Iheringovih izrazih zasebno pravo, katero skoro nalaga izključivo „denarne kazni“ razun v slučajih nagrdjenja (Ihering: Kampf u. R. 7. nat. str. 75; Verm. Schrift. str. 223)! Kakó bi takšna kazen oblaževala človeštvo v naravstvenem in družbinskem pogledu in pospeševala občo blagost?

Prigovarjalo se mi bode: stvarnega (objektivnega) pravosodstva je treba! Gotovo, hvalevreden in zaželjen namen je ta, da se stvarna škoda, katero je kdo zakrivil, prelomivši zakone, čim bolj možno preceni razdelno od osebe prestopnikove in poišče taka kazen, katera škodo popravi. Takó si vsaj mislim „stvarno sodstvo“, katero bi se naj iznašlo, ker še ni najdeno. Ali — in na to treba gledati — dá se li sploh čin popolnem ločiti od storilca in kazen od kažnjenca? — Ako se je treba pri obsojanji čina in primerjanji kazni ravnati po činu samem, potem se to menda bolje ne doseže, nego ako se rabi to-le dvojno merilo: prvo, kolikor je možno popraviti v resnici stvarno in ob jednom naravstveno škodo; drugo, kakó se naj isti čin v bodoče najbolje zabrani in ukloni, da ga storilec ali druge osebe ne ponové. Vse drugačne proceno, razmernosti (proporcijonalitete) in pretehtavanja činov in prikladne mu kazni ne zadevajo stvari same, nego so samovoljne domišljenke, ker še ni najdeno stvarno merilo, po kojem se da meriti čin. Naj samó jednega primera spominjam: mnogih stopenj kazni, katera je postavljena na jedino tatvino — „zapor od jednega dne do dveh, treh let“ (o tem prim. Holtzendorff-a: Das Verbrechen. d. Mord. u. die Todesstrafe od str. 217 napr.). Bolje in prikladneje nego vsa pretehtavanja razmer med krivdjo in kaznijo in vse razpravljanje takozvanih „pravnih škod“ ali „pravnih prestopkov“, bolje, pravim, bilo bi popravljanje one namiselne (idealne) škode, katero so ali družba sploh ali pa nje družbeniki trpeli, tako da kazen ne bi bila drugo, nego sredstvo, po katerem

se stanje cele družbe in vseh družbenikov popravi in zopet popoljša. A ta popoljšek je namiselen, uzoren, ne v številkah in tegah procenljiv. To bi bilo jednotno merilo vseh kaznij in njih izbor ter velikost bi se tem pôtem še najbolje proračuniti dala. A ta procena kazni je strogo naravstvena procena.

Iz naravstvenega bistva kazni pa, katera naj popravi kaljeno naravstveno razmerje v družbi, izhaja dvojna njena oblika: prvič poravnanje (restitution), drugič čuvanje (caution). Po kazni poravnanja naj se dosega povračanje onega stanja v družbi, katero je bilo pred kaljenjem družbe po zločinstvu, kedar je poravnanje sploh možno, kar je v zasebnem pravu običajno možno, na pr. pri tvarnem oškodovanji; a tudi v javnem pravu, dokler družba obstoj, katera je po zločinstvu trpela. Namen kazni, katera obstoja v čuvanji, je okovarjenje (unschädlichmachung) in ob enem popoljšanje storitelja, da se vsaj novo hudodelstvo ne učini; ta kazen se dá najbolje upotrebljevati v kazenskem pravosodstvu. A vsaka misel na maščevanje, na osveto in na kakeršnekoli muke za prestopljeno pravo je nesmisel in prazno dejanje, vsaj s pravnega stališča, katero ima pred očmi jedino družbinsko blagostanje. Takih čuvstev — ko bi le družbi kaj pomogla! — družba ne sme gojiti, ako se noče sama slepiti. Kakor nema priroda nima čuta za žaljeni prirodni zakon, takó mora družba preteklost pregoreti in skrb imeti o bodočem čuvanji. Čutiteljnost (semtimentalnost) v pravu več kvara napravlja, nego odurnost; ti lastnosti sta sicer obé kvarni, ker obé zasleplujeta kaznitelja.

Škoda, katero je napravilo prelomljenje zakonov v družbi, z večine ni popravna v stari podobi; zato je tudi vsako togovanje in tarnanje, kakor tudi vsako razgretje zaradi njega nespametno. Po naravstvenih pravilih previdnosti in pazljivosti ne ostane drugo, nego začuvanje storilca t. j. prestopnika in hudodelnika, ali pa — in ta ozir v kazni ni manj vreden — njegovo izkoriščenje na prid družbi. Pravna kazen torej nikakor ni in ne more biti nekakšna osveta in pokora prestopnikova za storjeno zlo, kakor se beseda kazen v navadnem smislu jemlje, nego samó čuvarica proti bodočemu zlu. Na ta način se dajo vse štiri, doslej obično naštevane kazni: plašenje, čuvanje, popoljšavanje in pravičnost (prim. Holzendorff-a: Das Ver-

brechen d. Mord. u. str. 14 in drugod) skrčiti samó na dvojico : na poravnanje, katero bi zastopalo ‚pravičnost‘, in na ču van je, katero bi obsegalo ostalo trojico kaznij. Da ‚plašenje‘ ni, nego prazno poskušanje, dokazuje bistrourmno Jul. Glaser (Gesamm. klein. Schrift. I., str. 39); ono namreč naposled ni drugo, nego vzklic na samovoljno podložnost zakonom.

Res je, novi kazenski postopnik, ako bode le količkaj milejši, nikoli ne bode smel, nadejati se privoljenja ljudskega mnenja, katero živi v zastarelih podedovanih predsodkih o kazni. „Kazen“ ljudém veljá za „povračilo“, a ne samo tvarne, nego tudi nekake naravstene in pravne škode. Kako čudovito smešne so nekatere nauke o pravnih kaznih, na pr. o „ius talionis“ ali, po našem, o zamenjalni kazni: „lom za lom, roko za roko, zob za zob“ (prim. Holtzendorff-a: ibid str. 191 nasl., 216 nasl.)! Da je ta kazen z večine neizvedna, čisto samovoljna in nerazumna, kaže prvi pomislek; a ljudstvu tega nikdar ne dokažeš, kakor tudi ne, da se zemlja vrti okolo solnca, a ne naopak. Gore sem omenil, da je poravnanju v zasebnem pravu več prostora, nego v kazenskem, kjer bolj ču vanje veljá. Včasih, se vé, je tudi v kazenskem pravu poravnanje možno, da se namreč povrne „status quo ante“, na pr.: oporekanjem ali preklicem žaljene časti, pri zmajanji upanja, pri zlobnih lažeh in sličnem. Načelo ‚osvete‘ ali ‚maščevanja‘ bilo bi v pravosodstvu prav tako otročje, kakor tleskati ob tla v jezi ali kakor je Kserkses bičal Helespontsko morje, ker mu je mostove razdrlo, ali kakor staroslovenska navada, proklinjati oblake in nebó ob nevihti in tresku. Kakor sploh pojedinec, takó bodi družbinska oblast pri kaznovanji svobodna strasti in vsake jeze, ako noče kazen zgrešiti družbinskega namena, namreč popraviti naravstveno škodo, katero je napravil zločinec družbi. Krivda storilčeva, t. j. njegov zli namen in njegova zlobna volja se ne dasta neposredno in naravnost poplačati s kaznovanjem. Krivda — kaj je ona v resnici? Včasih dobro preudarjen namen zlobneža, ki hoče po vsej sili škodovati drugim, včasih pa mimohodna misel, ki se brž premeni v čin in dejanje. Ali se hoče storjeno napraviti nestorjeno? Ako ima kazen več biti, nego izražanje pravične ali „svete“ jeze zaradi prestopkov kakega družbenika, ali zaradi njegove malomarnosti, ali njegove zlobnosti, ako hoče ona v

resnici poravnati kaljeno stanje stvari, tedaj se mora pri bodočnosti početi poravnanje, ker preteklost ni več v rokah človeških. Ono „ravnotežje“, katero naj „pravica“ napravi med „méro zla in med krivdo“ (Ihering: Vermischt. Schrift. str. 163), ne dá se postaviti drugače, nego popravljanjem naravstvenega mišljenja storilčevega (krivčevega). Lahko, da ta popravek družbe ostane dalječ za prvotnim stanjem, o čemer si pravnik ne domišljujejo Bog zna kaj, meneč, „da kazenska sredstva zaostajajo za pravno škodo napravljeno“ (Holtzendorff: Das Verbr. d. Mord. i. t. d. str. 233) t. j. z drugimi besedami in naravnost, da škoda dostikrat ali z večine sploh ni popravna, — a možno je tudi, da se vsaj ponavljanje jednake škode začuva, ali, in možen je tudi ta slučaj, da-si redek, da se škoda ne samó popravi, nego celó poravnanjem preseže. To se dá storiti na dvojni način: po tvarnem povrnjenji škode ali po naravstvenem, da se krivec poboljša in kot vzboljšani član družbe ne popravi samó škode, nego pribavi čez to škodo še dobrotstev družbi. Se vé, v isti obliki se to dostikrat ne dá zvršiti, kakeršno je namreč bilo njegovo zločinstvo, da bi poravnanje izpolnjevalo se uprav nasprotnim činom, ker na pr. ubitega ne more nikdo v življenje obuditi, kar pravniki zovejo „povračilo po zakonu jednakosti“ (primerjaj o tem Holtzendorff-a: ibid. str. 233); a v drugačni obliki je poravnanje mnogokrat možno, torej priporočljivo.

(Dalje prihodnjič.)

O razumljivosti, ki je zahtevamo od slovenskih pravnikov.

I.

V pravnih rečéh izvóden, izkušen in spréten rimski »juris prudens« je hotel, da je njegov zakon izražen takó, da ga vsakdor lahko razume. Vsi pravniki vsega svetá pripoznavajo táko zahtevo rimskih pravnikov kot upravičeno. In res vidimo tudi, kako so se rimski zakonodavci trudili, da so svojim državljanom dajali zakone, katerih določbe so dovršene takó, da je vsaka izmed njih, tudi če bi iz zakona vtrgana bila, kolikor se dostaje dotične do-

ločbe, popolnem razumljiva. Temu se ne protivi rék, da »incivile est, nisi tota lege perlecta una aliqua ejus particula proposita judicare vel respondere«, ker rés je, da celote zakona ni moči soditi iz jedne same njegove določbe, kajti vsaka določba mora biti v soglasji s celim zakonom, kateri se logično ne daje prav soditi, če vsega zakona ne poznamo in ne umejemo. Vender o tem nismo namenjeni tukaj razpravljati in zadoščuje naj opomnja, da novejši pravniki starih rimskih pravnikov vzlic spoštovanju, ki ga imajo do njih, venderle ne posnémajo, kedar zakone dajejo, niti v materijalnem, niti v formalnem pogledu, ker ali nesprétno prepisujejo včasih nedovršene določbe iz zakonov tujih ljudstev, ki za domače razmere niso nikakor prikladne in potrebne, ali pa se povrhu za razumljivost zakona niti ne brigajo; to je razvidno sosebnó iz tega, da prevečkrat rabijo olajšavo L. 26. 28 D. de legib. 1. 3 (»non est novum, ut priores leges ad posteriores trahantur . . . Sed et posteriores leges ad priores pertinent, nisi contrariae sint«) in tako včasih po nepotrebem pri poznejšnjih določbah zakona kažejo na prejšnje določbe s citiranjem golega § ali pa poglavja in narobe. Takó postanejo jednaki zakoni narodu popolnem nerazumljivi. Gotovo je táko ravnanje zakonodavčevo njemu samemu prikladno, ker ga prvič odveže dolžnosti, da bi prejšnje določbe zakona kratko, točno in razumljivo ponovil, drugič pa ga izvéstno varuje nevarnosti, da bi se takšna navajanja krivo ne tolmačila. To pa se ne ponavlja večkrat, ker zakon je za vse ljudstvo, za katero naj velja, a ne samo za pravnike.

Slično pravilu, da zakon bodi razumljiv, in da torej zakonodavec rabi tak jezik in take izraze ter oblike, katere ljudstvo umeje, morala bi biti razumljivost tisto, na kar bi bilo paziti najpoprej beléžniku, kajti »contractus sunt leges inter contrahentes«, in sodniku ter odvétniku, saj sosebnó odvetnik strankam ne bi smel biti samo pravni posredovalec in pravdosrednik, ampak v vseh pravnih rečeh pravi pravoznanec in pravni regulator, pravi »juris consultus« starih Rimljanov.

Gotovo je torej, da zakon mora biti izdan (lex rogata, id est ferta), če hoče biti razumljiv, in pravna pisma (documenta) morajo biti razložena (redacta) in pravni spisi morajo biti pisani, in vse obravnave se morajo vršiti — v jeziku tistega, kogar pravne razmere pred vsemi drugimi zadévajo ter so mu mari (ima svoj in-

teres v njih). Ta jezikovna razumljivost v pravnih rečeh ni, česar se lahko lotijo pesniki in jezikoslovci, ampak to je samo za pravnike (juriste), ki so uže po svojih prejšnjih studijah zmožni jezika (to se dan denašnji doseči dá pa le po vseh studijah od malih nog do dovršenega 8. gimn. razreda). To je torej predmet, kateri smo se namenili razpravljati, in ker se tiče tudi Slovencev, hočemo o tem tukaj napisati nekoliko odkritosrčnih besed.

Najprej moram se izraziti proti pikremu izreku, kakor bi bili Slovenci sedaj sami jezikoslovci, a ne tudi pravoslovci, ker uprav gledé jezika je pri slovenskih pravnih dokaj pritoževati se, če tudi se med njimi dobra volja ne daje zanikati. Tréba pa je, da se slovenski pravniki zraven pravnih studij prav resno poprimejo tudi slovenskega, vsem razumljivega jezika. V ta namén pa je tréba »in primis ed ante omnia«, da po slovensko in ne po tuje mislijo.

Marsikak slovenski jurist se je naučil slovenski jezik za silo ločiti še le pri sodijakih, kedo drugi, sicer pristen in nepokvarjen sin slovenskih poštenih roditeljev, izgubil je dokaj narodnega mišljenja vsaj, gledé govora, v nenarodnih nižjih, srédnjih in visokih šolah, pa v potujčevalnem službovanji bodi pri upravnih in sodnih oblastvih, bodi pri odvetnikih ali notarjih i. t. d. Očividno je, da tak slovenski jurist ne more lahko zdatno premagovati stvari same in jezika. Ali vse to in še marsikatero drugo zlo, včasih celo moralna smrt, to vse ne smé in ne more omahniiti trdnega moža, komur načelo bodi: »etsi fractus illabatur orbis, impavidum ferient ruinae«.

Pravoznanstvo na sebi je jako težavno in torej je težavno, če tudi kdo dospè do vrhunca tega znanstva, da bi se razuméti dalo celo jezika zmožnim veščakom. Koliko težje pa je to, če je kdo čisto nevéšč tega znanstva. In trdimo lahko, da sploh vse, kar spada v pravoznanstvo, je nerazumljivo, če se ne razloži določno, v čistem in lahko umljivem jeziku, katerega dobro umeje tist, komur se govori ali piše. To pa je naloga vseh onih, ki naj v narodu vresničujejo uke božanstvene Tetide, to je naloga pravnikov, ki delujejo kot sodniki, politiški uradniki, notarji, advokati, tajniki ali pa pravni konsulenti pri kaki javni in zasébni napravi, ali le kot goli zasébniki. Tem veljajo moje besede, kajti pred njimi, če tudi mogó uplivati in večkrat tudi uplivajo na zakonodavstvo, navadno

leži »lex lata« in oni naj jo, če o njej govoré, vsestransko tudi jasno razlože in prav raztolmačijo za vsak slučaj v življenji.

II.

Razume se tako pač samo po sebi, da tist, kdor réсно hoče postati pravnik, mora réсно učiti se pravniškemu znanstvu in odlično priliko za to nam dajejo sedaj le vseučilišča, kjer ne deluje le jedna sama učilna moč, ampak kjer več, rekel bi, duševno-organsko združenih učenjakov vsak v svoji stroki razsvitljuje razum učečega se mladeniča, ki tako pridobi teoretično-znanstveni temelj, da se na njem lahko vsak sam po svoje razvije v praktičnega pravnika. Nikdor, menim, mi ne prereče, da, kdor hoče varno in veljavno govoriti o pravniških rečéh, mora se dejansko truditi in skrbeti, da mu postane temelj pravniškega znanstva kolikor moči trden in obširen, ker drugače v poznejšnjem življenji sploh ne bode mogel rečij niti jasno videti, niti varno pisati in tudi ne odločno ter odlično govoriti. To bodi réšen in rezek opomin našim mladim juristom na pragu »almae matris«. »Qui bene distinguit, bene docet.« V pravniški znanosti dobro podkovan slovenski jurist bi mogel v pravnih rečéh po slovensko tudi varno, odločno in odlično pisati ter govoriti, vendar pod jednim samim pogojem, da sploh more varno, odločno in odlično pisati — slovenski. Tu je misliti na to, da je kdo osebno zmožen bolj ali manj spretno izražati svoje misli; to zmožnost pa je jako različno narava razdelila med razne osebe; vendar uk in vaja, katero pri nas dobiva in bi lahko še bolj racionalno dobivala mladina po raznih šolah, in privaten trud, ki lahko po vzgledu Demostenovim premaga celo naravne napake, mogel bi nadomeščati to, kar nam naša avstrijska država v svojih temeljnih zakonih sicer jamči, a popolnem ne daje in kar nam upravna oblastva in različne odločilne osebe odtegajo od naših pravic.

Če so pa naši pravniki rés tudi pravniki in če tudi slovensko pravilno pišejo in blagodoneče govorijo, s tem še ni vse storjeno, da bi pravne izraze prav po slovenski oblekli, ker paziti je, da kak izraz ni le po obliki slovenski, ampak da je slovenski in stvarno nosi v sebi za vse slučaje določno zaznamovanje jednega in istega pojma, jedne in iste misli. To doseči bi pa znabiti mogli le pravniki, ki zmagujejo ne le stvari (materijalnega znanja prava), ampak tudi jezik (znanje sredstva zaznamovanja). Priznati moramo, da to

doseči je jako težko in da se izvéden pravnik pri tem mora naslanjati na jezikoslovca, seosebno pri nas v Avstriji, kjer velja nemščina v premnogih zakonih kot izvorni jezik in kjer prelagatelj skoro ne more vseh različnih določeb imeti v mislih. Jezik sam pa bi moral biti brezpogojno gol vseh tujk (tudi po tuje zavutih slovenskih izrékov in rékel); to doseči ni seosebno težko, a po tem bi narod, izvzemši prav redkih slučajev, sam lahko razumel slovenske pravne spise, ki ne bi bili pisani za znanstvo samo ali ne bi imeli znanstvenega sloga in znanstvene veljave; takšni spisi so razlogi k rabsodbam in odlokom, kateri glede stvari navadno presegajo znanje preprostega človeka.

Sedaj omenjeno merilo samo za-se lahko kaže način, kako bi jaz ocenjeval vse razne slovenske prevode zakonov in tudi razne priporočane slovenske izraze, in četudi bi se groze tresel pred kako besedo, kakim izrazom, kakim réklom i. t. d., bi smehljaje se stisnil pisatelju in govorniku roko, češ: »amice, et voluisse juvat!«

(Konec prih.)

Dr. Fr. Oblak.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Z določbo §-a 17. zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak. niso izločeni rekurzi na sodniške naredbe, tikajoče se provedenja dokazov s pričami in zvedenci.

V pismeni pravdi *A*-a z *B*-om zaradi plačila 5600 gld. je prvo sodišče z medsodbo spoznalo na dokaz z zvedencema, kateri je tudi proveden bil.

Tožiteljevo zahtevo, da bi se to dokazovanje ponovilo, je prvo sodišče zavrnilo.

Rekurz na ta odlok je višje sodišče zavrnilo, ker po §-u 17. zakona z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak. ni dovoljen posebni rekurz zoper pripuščenje dokaza z zvedencema, torej tudi ne zoper provedenje tega dokaza.

Na revizijski rekurz tožiteljev razveljavilo je najvišje sodišče z odločbo z dne 3. febr. 1892, št. 1031, zapisano v repertorij pravorekov pod št. 151, odločbo višjega sodišča in mu zaukazalo, da naj revizijski rekurz *A*-ov stvarno reši, in sicer glede na to, ker je § 17 zakona z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak. izjemna določba in jo je torej strogo tolmačiti; ker pa ta paragraf izrecno govori le o apelaciji zaradi midsodbe, ne gre ga uporabljati tudi na takšne naredbe sodniške, katere imajo, kakor tukaj, za predmet le način provedenja dokazov, uže pripuščenih, in na le-te naredbe je uporabljati obče predpise sodnega reda o pravnih pripomočkih proti takšnim naredbam, katere so se učinile tekom pravde.

b) V razsodbi, da je zakon razvezan ali neveljaven, bodi tudi izrečeno, je li tega kriv jeden ali drugi izmed zakoncev, sta li kriva oba ali nihče njiju.

Po završenih uradnih preiskavah je prva instanca proglasila, da zakon, sklenjen na Pruskem po obredu evangeljskem med *A* in *B*, ni veljaven in to zaradi zakonskega zadržka po §-u 62. obč. drž. zak. Izreklo je tudi sodišče, da *B* ni znala o tem zadržku.

Druga instanca je sicer to rzsodbo potrdila v glavni stvari, razveljavila pa je izrek o nedolžnosti *B*-eve, ker je protiven predpisu §-a 160. obč. drž. zak.

Najvišje sodišče pa je z odločbo z dne 1. marcija 1892, št. 1988, zapisano v repertorij pravorekov pod št. 152, obnovilo prvosodno rzsodbo tudi v dodatnem izreku in sicer glede na to, da so od tega, kdo je kriv, ali sta morebiti oba zakonska ali pa nobeden izmed njih, zavisni važni nasledki zasebnega prava in da je torej to treba odločiti zajedno, ker je le v tej pravdi dovolj gradiva za takšen izrek; po §-u 12. dv. dekr. z dne 23. avg. 1829, št. 1595 zb. pr. zak. je v slučajih sodne ločitve vedno treba tudi odločiti krivdo, a po §-u 13. cit. dv. dekr. je uporabljati predpise o postopanju zastran ločitve tudi na postopanje zastran razdružitve in neveljavnosti zakonove, tako da iz tega, če § 18 naved. dekreta, kateri govori o rzsodbi in pravnih pripomočkih, ne piše izrecno o tem, da treba tudi odločiti glede krivde, ne gre

izvajati naopačnega; konечно pa tudi vse besedilo §§ov 1265 in 102 obč. drž. zak. jasno kaže, da je tudi vprašanje o krivdi predmet razsodbe zastran neveljavnosti zakona.

c) **Tudi v eksekutivnem postopanju na podlogi listine, sestavljene po §-u 3. not. reda z dne 25. julija 1871, št. 75 drž. zak. treba je uporabljati predpise pr. dv. dekr. z dne 24. okt. 1845, št. 906 zb. pr. zak. tedaj, kedar se bi denarna tirjatev po njenem znesku lahko vtožila v sumarnem postopanju.**

A je vodil proti B-u eksekucijo zaradi tirjatve 300 gld. na podlogi listine, sestavljene po §-u 3. not. reda z dne 25. julija 1871, št. 75 drž. zak.

Proti temu se je pritožil eksekut in višjesodna odločba njegove pritožbe mu je bila vročena dne 3. februarja 1892. l. Zoper to odločbo je eksekut vložil revizijski rekurz dne 16. febr. 1892. l.

Najvišje sodišče je z odločbo z dne 30. marcija 1892, št. 3229, zapisano v repertorij pravorekov pod št. 153, revizijski rekurz kot prepozno vložen zavrnilo po §u 48 dv. dekr. z dne 24. okt. 1845, št. 906 zb. pr. zak.

Razlogi.

Tu gre za tirjatev v denarjih, katera ne presega zneska 500 gld. Za takšne pravne reči veljajo določbe pr. dv. dekr. z dne 24. okt. 1845, št. 906 zb. pr. zak., ker drugega posebnega zakona ni, ker naveden zakon ne dela razlike med pravdo samo in eksekut. postopanjem in ker na to, da bi veljal samo za slučaje, kedar je pred eksekucijo bilo sporno postopanje, uže zategadelj ni misliti, ker analogna uporaba postopanja, predpisanega z navedenim dvornim dekretom, na eksekucijo za tirjatev iz notarskega pisma z vsemi formalnostnimi §-a 3. not. reda izhaja iz smotra le-te zakonove določbe, kolikor moči namreč pospešiti dobitelnost tirjatve, in tudi iz samega besedila njenega, po katerem je takšen notarski spis jednak sodni poravnavi, poravnavo pa je v postopanju eksekutivnem staviti v jedno vrsto z razsodbo.

d) **K razlagi §§-ov 138, 155—157, 163 obč. drž. zak. in dv. dekr. z dne 15. junija 1835, št. 39 zb. pr. zak.**

Vložila sta M. K. kot mati in K. R. kot varuh v imenu nedol. J. N-a tožbo zoper O. N-a, kateri je bajé v kritični dobi z materjo občeval, ter zahtevala, naj se toženec spozna za očeta temu nezakonskemu otroku in obsodi, da mora izpolnjevati očetovske dolžnosti.

Prvo sodišče je začasno odbilo tožbo iz razlogov:

Mati otrokova je pripoznala, da njen zakon z O. K. ni bil razvezan, nego leta 1882. samó ločen od mize in postelje, in da zakonski njen mož še živi, iz tega pa izhaja, da velja tu predpis §-a 138. obč. drž. zak. Tožba, da mora očetstvo pripoznati tretja oseba, bila bi stoprav tedaj umestna, ako bi pravna, v §-u 138. obč. drž. zak. izražena domneva bila uže razveljavljena z odločbo po smislu §-a 156. obč. drž. zak., ako bi najprvo odločeno bilo, da otrok ni zakonski. Tožba pa niti ne trdi, da je bil materin sprog oglasil odpor po §-u 138. obč. drž. zak., in ker o zakonskem ali nezakonskem rojstvu otrokovem dosedaj ni bilo odločeno, tedaj ne more niti varuh niti mati tožiti tretje osebe na pripoznanje očetstva in izpolnjevanje očetovskih dolžnostij.

Višje sodišče pa je ugodilo tožbeni zahtevi, če se z glavno prisego dožene, da je toženec res v kritični dobi telesno občeval z materjo M. K., to pa iz razlogov:

Otrok se ni porodil v dobi, označeni v §-u 138. obč. drž. zak., in zato ne more zanj nastati domneva zakonskega rojstva. Pač pa po §-u 155. obč. drž. zak. in dv. dekr. z dne 15. junija 1835, št. 39 zb. pr. zak. velja pravna domneva, da je otroka, porojenega 10 mesecev po ločitvi le tedaj smatrati zakonskim, kedar se proti sproggu materinemu posreči dokaz, o katerem piše § 163. obč. drž. zak. Odpora sprogovega tu ni treba; odpor po §-u 158. obč. drž. zak. je predpisan le tedaj, kedar se otrok porodi do 10 mesecev po ločitvi, kajti § 157. obč. drž. zak. govori le o dokazu proti domnevi, ustanovljeni v §-u 155. obč. drž. zak., ne določa pa nikake nove naloge. Po pravni domnevi, v §-u 155. obč. drž. zak. postavljeni, in po dv. dekr. z dne 15. junija 1835 ne gre imenovanega otroka smatrati zakonskim in more torej biti samo vprašanje o tem, je li toženec v kritični dobi z materjo otrokovo telesno občeval ali ne.

Na revizijo toženčevo je najvišje sodišče odločbo druge instance premenilo in potrdilo prvosodno razsodbo z odločbo z dne 1. junija 1892, št. 6223.

Razlogi.

Tožbena zahteva, opirajoča se na § 163. obč. drž. zak. stavi se prezgodaj. Mati nedol. J. N-a je zakonska žena še sedaj živečega O. K., a ž njim ločena od 1882. l. naprej od mize in postelje. Zakon ta, sklenjen 1880. l., doslej ni bil proglašen neveljavnim. Ker se otrok ni porodil v zakoniti dobi §-a 138. obč. drž. zak., tedaj zanj ne priča domneva zakonskega rojstva, nego po §-u 155. obč. drž. zak. in dv. dekr. z dne 15. junija 1835, št. 39 zb. pr. zak. pravna domneva rojstva nezakonskega in ni treba šele odpora soprogovega. Za tožbo na temelji §-a 158. obč. drž. zak. treba, da se otrok porodi v dobi zakoniti in sodnega odpora se po §-u 156. obč. drž. zak. zahteva le tedaj, kedar se otrok porodi pred časom, tam določenim. Zategadelj otroka, dne 17. febr. 1891 porojenega, ni kar tako smatrati zakonskem, ne glede na to, je li soprog upiral se sodno očetstvu ali ne, in more li sploh takšen odpor se oglasiti. Vender pa iz tega nikakor ne izhaja, da je ta otrok nezakonsk. Kajti zakon je v dotičnem paragrafu izrekel le to, da ne obstoja domneva zakonskega rojstva, pripušča pa dokaz zakonskega rojstva. Dokaza o tem, je li otrok zakonski ali ne, sicer ni moči provesti s krstnimi listi pod A in št. 2, ker po dv. dekr. z dne 15. dec. 1787, št. 621 zb. pr. zak. dokazujeta le to, o čemer sta spisana bila, torej krščenje otroka, vender pa je moči zakonsko rojstvo tega otroka dokazati s tem, če se proti soprogu dožene dokaz po §-u 163. obč. drž. zak., ali če se drugače dokaže, da sta se soprog in mati v novi dobi, v kateri se je po §-u 138 obč. drž. zak. moglo dogoditi pročetje, povrnila v prejšnjo zvezo. Tega dokazovati pa v tej pravdi ne gre, ker soprog tožiteljčin tu ni sporna stranka, in bi se to lahko zgodilo le v pravdi, katero bi varuh otrokov pričel proti soprogu zaradi priznanja rojstva zakonskega. Treba je pravico omenjenega dokaza pridržati otroku. Ako bi v pravdi prejudicijalni O. K. pripoznal zakonsko rojstvo otrokovo, potem izgine vsak dvom glede zakonskega rojstva, potem ima otrok svojega zakonskega očeta in zahteva, stavljena v tej tožbi po §-u 163. obč. drž. zak., bila bi povse izključena. Ako bi pa O. K. prerekal zakonsko rojstvo, onda bi bilo treba proti njemu vésti dokaz po dv. dekr. z dne 15. junija 1835,

št. 29 zb. pr. zak. Predno ni odločen ta spor za »status«, tako dolgo je ta tožba neumestna in to tembolj, ker pripoznanje materino po §-u 158. obč. drž. zak. ne more otroku vzeti rojstva zakonskega. Dokler se s sodniškim izrekom v pravdi proti soprogu ne dožene, da otrok ni zakonsk, dotlej nima niti mati, niti varuh, prave, odreči se prednosti zakonskega rojstva za tega otroka in tožiti tretjo osebo ve pripoznanje očetstva.

e) **Dokaz obveznega pritrčila po konkludentnih dejanjih**
(§ 873. obč. drž. zak.).

Z rabsodbo z dne 29. aprila 1892, št. 6432 je okr. sodišče v Celji obsodilo Jurija F., da mora plačati 68 gld. za zdravniško pomoč, storjeno njegovemu sinu Juriju F. ml.

Razlogi.

Tožitelj zahteva, da mu mora toženec kot oče Jurija F. ml. plačati za njegovo zdravljenje 72 gld. Tej zahtevi ugovarja toženec Jurij F. st.: 1. da nedostaje pasivne legitimacije, ker ni klical on tožitelja in torej njega ni moči tožiti iz naslova mezdne pogodbe; 2. če bi pa tožitelj hotel svojo tožbeno zahtevo upirati na zakon, bila bi to nedopustna prememba tožbenega temelja, in 3. ugovarja toženec, da zahtevani znesek ni primeren.

Predno se ti ugovori natančneje presoajajo, je konstatovati po pravnih obravnavah dognanim, da je bil Jurij F. ml. dne 8. februarja 1886. l. težko in za življenje nevarno poškodovan, da je v istem času pri svojem očetu Juriju F. st. stanoval, da je hči toženčeva in sestra poškodovančeva Marija F. poslala po zdravnika v Velenje in da je bil Jurij F. st. v istem času 3 dni z doma in sicer na ženitovanji pri sv. Martinu v Rožni dolini. Nadalje je opomniti, da je bil dne 8. febr. 1886. l. ponedeljek in da notorno v dotičnem kraju ženitovanja pričenjajo v ponedeljke, ker je proka vedno v ponedeljke dopoldne. Ker je bil Jurij F. ml. poškodovan dne 8. februarja 1886. l. zvečer, ko je bil njegov oče z doma, onda je naravno, da le-ta ni mogel poslati po zdravnika. Ker pa toženec pravi, da je bil le 3 dni z doma in ker notorno ženitovanja pričenjajo v ponedeljke, tedaj je smatrati za dokazano, da je bil toženec, če ne 7., 8. in 9. februarja, vender le 8., 9. in 10. febr. 1886. l. z

doma. Če se pa pomisli, da se je na ta način toženec najkasneje dne 11. febr. 1886 zjutraj domov vrnil in da se mu je gotovo takoj poročalo o smrtni poškodbi njegovega sina, kakor tudi, da je njegova hči Marija F. poslala po zdravnika; če se nadalje uvažuje, da je zdravnik Fran S. dne 11. febr. 1886 prvič po dnevi ranjenca obiskal in mu toženec nadaljnega obiskovanja ni odpovedal, niti ni trdil, da se ni zlagal s tem, ko je njegova hči poklicala zdravnika; če se naposled uvažuje, da hčeri ni moči odrekati pravice v očetovem imenu poslati po zdravnika, če bi v odsotnosti očetovi član družine nanagloma za smrt obolel: tedaj je v tem slučaju smatrati za dognano, da je toženec pritrdil temu, ko je njegova hči poklicala zdravnika. Toda tudi glede na to, da je Jurij F. ml. navadno doma delal in hodil v dnino le toliko, da si je prislužil denarja za obleko — in to je dokazano po pričevanji Marije F., Marjete F. in Franceta O. — je priznavati, da lahko Jurij F. od svojega očeta vsaj toliko zahteva, kolikor bi smel v enakem slučaju posel tirjati, oziroma kolikor bi bil toženec proti poslu zavezan. Po določenih §§-ov 14. in 15. poselskega reda z dne 17. febr. 1885, št. 8 dež. zak. za Štajersko pa ni dvojbe, da bi bil toženec hlapcu dolžan poklicati zdravniško pomoč, in da bi, če bi on bil odsoten, vsak član družine ne bil samo upravičen, poklicati zdravniške pomoči za smrt obolelemu, nego bi bil v to tudi zavezan. Te dolžnosti se pa toženec proti svojemu sinu ne more oprostiti, ker mu za njegovo delo ni plačeval mezde, nego je iz istega razloga smatrati za opravičeno, da je Marija F. zdravnika poklicala v toženčevem imenu, seosebno ker se oče pozneje zdravniškim obiskom ni upiral in jih tudi ni odpovedal. Iz tega pa, ker je toženec k zdravniškemu obiskovanju molčal, ni moči izvajati, da je obiskovanje preziral, češ da se ne tiče njega, seosebno ker je njegova dolžnost, priskrbeti zdravniško pomoč smrtno ranjenemu, ž njim v vkupnem gospodarstvu živečemu ter njega v upravljanji posestva podpirajočemu sinu jasna ne le iz določil §§-ov 139. in nasl., 768 in nasl. obč. drž. zak., nego tudi iz §§-ov 14. in 15. poselskega reda. Vrhu tega je pa treba tudi uvaževati, da od zdravnika, katerega pokličejo po noči k smrtno ranjenemu, ni moči zahtevati, naj najpoprej še pozveduje, ga li hči sme mesto odsotnega očeta poklicati in ali ni zanj nevarnosti, da se bode zastoj trudil in čas tratil, če bi se oče hotel, prerekajoč naročilo, odtegniti plačilni dolžnosti.

Ugovor toženčev, da nedostaje pasivne legitimacije in da je nedopustno preminjanje tožbenega naslova, je torej neutemeljen.

Tretji ugovor, s katerim toženec pobija primernost zahtevanega zneska, utemeljen je po zvedenškem mnenji le glede zneska 4 gld., in zaradi tega tožitelju ni prisoditi vsega zahtevanega zneska 72 gld., nego le znesek 68 gld.

Zahtevano plačilo triletnih 5% zamudnih obrestij je glede na določila §§-ov 1333. in 1334. obč. drž. zak. upravičeno, seosebno ker toženec izrecno priznava, da je morebiti pred več kot tremi leti bil sodno opominan ter tega ne zanikuje.

Glede stroškov pa se mora spoznati, da stroškov dopolnilnega postopanja po smislu §-a 24. zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69 drž. zak. ni moči prištevati potrebnim, seosebno ker bi bil tožitelj moral svoje zahteve uže v pravnem postopanju specializovati in je torej zaradi te opustitve narasle stroške tem manj moči naložiti tožencu, ker so narasli le po krivdi tožiteljevi. Toženca je torej siliti le v plačilo stroškov pravnega, kakor tudi stroškov dokaznega ne pa stroškov dopolnilnega postopanja (§ 24. in 25. zak. z dne 16. majnika 1874, št. 69. drž. zak.).

Višje dež. sodišče v Gradci je z razsodbo z dne 13. julija 1892 potrdilo prvosodno razsodbo iz teh-le razlogov:

Razsodba prvega sodnika se iz stvarnih in zakonitih razlogov prve stopinje potrjuje ter se jim z ozirom na navedbe v apelacijski pritožbi toženčevi le še nastopno dodaja. Da je Jurij F. ml. za časa, ko je bil telesno poškodovan, živel v hiši toženčevi in v njegovem gospodarstvu in da je tu tudi delal, dokazano je po izpovedi vseh zaslišanih prič. Ker je odsotnost toženčeva trajala le 3 dni, zdravljenje njegovega sinu po tožitelji pa 12 dnij, onda iz tega neizogibno izhaja in niti treba ni dokaza, da je toženec moral vedeti za bolezen sinovo in da ima sin zdravnika, kakor tudi, da je zdravnik prišel na naročilo toženčeve hčere, Temu nasproti moral bi bil toženec trditi in dokazati, da je sploh kaj storil in pokazal, da ne odobruje zdravniške lečitve, in da se je uprl dolžnosti, plačati za to stroške. To, popolnem pasivno zadržanje toženčeve je pa v opisanih okolinostih brez dvojbe smatrati za konkludentno dejanje po smislu §-a 873. obč. drž. zak. Glede dejanskih poistinitev prvega sodnika v tem pogledu je le še opomniti, da je toženec sicer vsem dejanskim navedbam toženčevim v izjavi z dne 6. novembra 1891

o njegovih obiskih in zdravniški postrežbi ugovarjal, da pa je v svojih poznejšjih izjavah vendar nekaj izrecno, nekaj molče priznal jih. Če je bil Jurij F. ml. v dotičnem času uže polnoleten ali ne, je za razsojo pravde brez pomena, ker je dognano, da še ni imel svojega gospodarstva, nego da je s svojim očetom v vkupnem gospodarstvu živel in mu pri tem tudi pomagal.

f) Kdor toži zaradi ekscindovanja, ne da bi bil izvršitelju izvensodno naznanil natančne specifikacije in naslova svoje lastninske zahteve, ne more od izvršitelja zahtevati nikakih troškov, ako se ta v tožbeno zahtevo takoj uda, nego je zavezan, njemu povrniti pravne troške, ako se spor nadaljuje zaradi troškov.

S tožbo de praes. 30. oktobra 1890, št. 19160 zahtevala je Marija E., naj se jej pripozna lastninska pravica na premičninah, katere je Ivan P. v eksekuciji proti njenemu soprogu zarubil, in naj se toženec obsodi v povračilo troškov. Pri naroku v sumarnem postopanju dné 18. novembra 1890 se je toženec brez obravnave udal v tožbeni petit gledé glavne stvari. Uprl se je pa plačilu troškov, katerega je tožiteljica od njega zahtevala češ, da ga je tožiteljica pač, predno je tožila, obvestila pismeno o svoji lastninski zahtevi sploh, da pa v tem pismu ni niti označila posameznih premičnin niti naznanila mu naslova njene lastninske zahteve. Po tem takem je toženec trdil, da so mu še le tožbene navedbe pojasnile temelj tožiteljčine pravne zahteve, in izjavil se je, da bi bil gotovo izvensodno pripoznal zahtevo, ako bi mu bile te navedbe znane, predno se je vložila tožba. Te tožbe torej ni bilo treba v dosego pravice in zategadelj tožbenih troškov ni moči naložiti tožencu.

Prvo sodišče je ugodilo tožbeni zahtevi, da je pripoznati lastninsko pravico in povrniti troške, iz naslednjih razlogov:

Toženec se je udal v tožbeno zahtevo in prerekal samo zavezo, troške povrniti, ker tožiteljica ni takoj pri eksekucijskem činu oglasila svoje zahteve in ker tudi v poznejšnjem pismenem oglasilu njenih zahtev ni bil naveden pravni naslov. Toda, utemeljiti tožbeno zahtevo gledé povračila sodnih troškov je dovolj, ako se zahteva izvensodno brezuspešno stavi. To pa se je v tem slučaju

zgodilo, ker toženec pripozna, da je, pismeno pozvan na pripoznanje tožiteljčine lastninske pravice, bil pripravljen v to le pod pogojem, če se navede nasprotničin pravni naslov. Noben zakon pa ne zahteva, da je navesti pravni naslov, in zatorej je zahteva tožiteljice zastran troškov utemeljena, ker tožiteljica ni zavezana navesti pravnega naslova in je tako odgovor toženčev bilo smatrati za nepripoznanje njenih zahtev, in vrhu tega je gledé na bližnji dražbeni narok bilo upravičeno, pričeti sodne korake brez nadaljnjih obravnav.

Proti tej razsodbi je toženec vložil a pelacijo in se skliceval na odločbo najvišjega sodišča z dne 10. decembra 1889, št. 12358, katera v razlogih piše, da tožba ni jedino sredstvo v dosego pravice ekscindovateljeve, in če tožiteljica ni v svojem opominjevalnem pismu navedla pravnega naslova svoji lastninski zahtevi, tedaj ne sme zahtevati povračila troškov.

Višje deželno sodišče je prvosodno odločbo gledé troškov razveljavilo in tožiteljico obsodilo v troške prve in druge stopnje z nastopnimi razlogi:

Toženec se je pri prvem, na tožbo določenem naroku dné 18. novembra 1890 udal v tožbeno zahtevo. Vendar pa tožiteljica zahteva povračila troškov od toženca. Ta zahteva pa v zakonu ni utemeljena, kajti tožiteljica ni pri eksekucijskim činu oglasila svojih lastninskih zahtev gledé zarubljenih predmetov. Ona je nadalje sicer, predno je tožila, toženca obvestila o svojih lastninskih zahtevah gledé zarubljenih predmetov, ni pa natančneje povedala pravnega naslova, in zato jo je toženec takoj pismeno pozval, naj mu navede svoj pravni naslov. Tega pa tožiteljica ni storila in je vložila ekscindovalno tožbo. Toženec torej ni mogel natančneje preiskovati pravnih lastninskih zahtev tožiteljice gledé na zarubljene predmete, a udal se je v tožbeno zahtevo, ko je iz vsebine tožbe spoznal pravni naslov tožiteljice na zarubljenih predmetih. Tožba torej ni bila v dosego pravice brezpogojno potrebna, ker tožiteljica bi bila lahko izvensodno dosegla pripoznanje svoje lastninske pravice, ako bi bila tožencu svoj pravni naslov naznanila, predno je vložila tožbo. Na določbo §. 24. zak. z dné 16. maja 1874 št. 69 drž. zak. se tožiteljica ne more sklicevati; zato jej tudi ni moči prisoditi nikakih sodnih troškov, pač pa je bilo po le-tej zakonovi določbi tožencu prisoditi zagovorne, sodne in apelacijske troške.

Na revizijsko pritožbo tožiteljice je najvišje sodišče z odločbo z dné 12. maja 1891 št. 6322 višjesodno razsodbo potrdilo in sicer nanašaje se na dobre višjesodne razloge, katerih revizija ni pöbila, potem pa tudi iz nadaljnjega razloga, da toženec ni samo zato, ker mu tožiteljica ni navedla pravnega naslova, na kateri je upirala svoje lastninske zahteve, imel nikakega povoda, da bi te lastninske zahteve pripoznal pred ekscindovalno tožbo brez ovinkov in pogojev, ampak povoda gotovo tudi ni imel, ker je tožiteljica zahtevala v svojem pismu lastnine vseh zarubljenih predmetov, v poznejšnji ekscindovalni tožbi pa se ta zahteva nikakor ne razteza na vse, v eksekucijo vzete predmete.

g) Ničnostna pritožba gledé krajevne nepristojnosti v malotnem postopanju je nedopustna.

V malosti Janeza D. proti Jožefu P. zaradi 5 gl. s prp. je višje dež. sodišče v Gradci toženčevo pritožbo zoper razsodbo z dne 26. marcija 1892, št. 1974 z naredbo z dné 20. aprila 1892, št. 3984 zavrglo kot neutemeljeno, kajti: Ničnostna pritožba opira se na § 78, št. 2 mal. post., češ da je razsodbo izreklo nepristojno sodišče. Toda iz nanašanja na §§ 1.—7. v drugemu odstavku §-a 78. izhaja jasno, da velja ta ničnostni razlog le tedaj, kadar je bilo razsojajoče malotno sodišče stvarno nepristojno, dočim odločbe glede krajevne pristojnosti s tem ničnostnim razlogom ni moči izpodbijati, ker je ta odločba del sodniške judikature.

Iz upravne prakse.

K pristojnosti samoupravnih oblastev za odločevanje, je li pot javni, občinski pot.

Upravno sodišče je z razsodbo z dné 28. aprila 1892, št. 1391 na pritožbo občine S. odločbo deželnega odbora v Gradci z dné 30. aprila 1891 št. 7306 razveljavilo po smislu §-a 7. zakona z dné 22. oktobra 1875, št. 36 ex 1876 drž. zak.

Razlogi.

Občinski zastop S.-ski je s sklepom z dne 13. novembra 1890. l. vozni pot, ki drži po gozdni, grajščini Br.-ški lastni parceli št. 1067 in čez most, leta 1889 po grapi P.-ško-Br.-ške okrajne ceste postavljeni, in ki je najkrajša zveza med seliščem S. in omenjeno okrajno cesto, proglasil javnim občinskim potom.

Na rekurz grajščaka Ignacija grofa A. je pa okrajni odbor Br.-ški z odločbo z dne 15. februarja 1891, št. 395 spoznal, da je ta vozni pot zaseben, k grajščini Br.-ški spadajoč pot; ukazal je, naj se most, ki je čez okrajno-cestno grapo postavljen in se za lastnino občinsko smatra, odstrani, in odkazal je občino S.-sko gledé morebitnih, do sorabe zadevnega voznega pota pridobljenih služnostnih pravic na pravdni pot.

To odločbo je v višji stopnji štajerski deželni odbor s tusodno pobijanim ukazom z dne 30. aprila 1891, št. 7306 razveljavil, češ, Ignacij grof A. taji obstoj pota, držečega čez gozdno parcelo št. 1067, in trdi, da je dotična zemlja njegova neobremenjena last, po tem pa samoupravna oblastva po §-u 22. zakona z dne 9. januarja 1870, dež. zak. št. 20 niso pristojna, da odločujejo ta spor.

Odločba deželnega odbora temelji na nazoru, da po §-u 22., odst. 2. štajerskega dež. zakona z dne 9. januarja 1890. dež. zak. št. 20 samoupravna oblastva tedaj niso pristojna odločevati, je li pot ali cesta občinski pot (izvzemši začasno naredbo po §-u 22. odst. 3.), kedar trdi kaka stranka do takega pota pravice iz zasebnopravnega naslova. Ta nazor se pa upravnemu sodišču po zadevnih zakonovih določilih v njih zvezi utemeljen ni videl. Kajti po §-u 24., št. 3 občinskega reda gledati je občinam, oziroma višjim samoupravnim oblastvom na to, da se vzdržujejo občinski poti; torej gré v sporih tudi tem oblastvom določati, je li kaka zemlja namenjena javnemu prometu, in eventualno jim je skrbeti tudi za to, da se tak javni pot ne odtegne temu namenu. Temu odgovarja tudi določba §-a 22. odst. 2. zakona z dne 9. januarja 1870. l., katera odkazuje sklepanje o tem, je li pot ali cesta občinski pot, redno občinskemu odboru, po pritožbi pa višjim samoupravnim stopnjam. Določbo, ki tu izjemlje oni slučaj, kedar se opira stavljena zahteva na zasebno-praven naslov, je le tedaj uporabljati, kedar kakega občila kot občinskega pota občina zá-se ne zahteva po občinskem redu (§ 24., št. 3), oziroma cestnih zakonih (z dne

23. junija 1866 § 3. in z dné 9. januarija 1870, § 22. odst. 1.), nego iz zasebno-pravnega naslova, sosebno naslova lastnine zemljišča ali naslova služnosti, ne pa tedaj, kedar stavljajo druge stranko občini nasproti kako zasebno-pravno zahtevo, ker je sodiščem razsojati le zasebne pravice, nikdar pa javno-pravnega vprašanja, je li kak pot občinski pot, in ker se ne bi nikdar doseglo konečne razsodbe, če bi v takih slučajih ne smela sklepati samoupravna oblastva. Razume se ob sebi, da take, za vzdržanje prometa ukrenjene naredbe samoupravnih oblastev ne mogo vničiti morebitnih zasebnih pravic drugih oseb; le-te bi se sodno dognale in bi potem na način, položaju primeren (odškodovanjem) lahko prišle do veljave. V le-tem slučaju šlo je za vprašanje, sporno med občino S.-sko in grofom Ignacijem A. kot posestnikom grajščine Br.-ške, je li začetkom omenjeni vozni pot občinski pot. Ker po smislu prejšnjega razmotrivanja lastninske zahteve, katere je stavil grof A, ne mogo izključevati pristojnosti samoupravnih oblastev za odločevanje po §.u 22. zakona z dné 9. januarija 1870, dež. zak. št. 20, je izrek deželnega odbora, da gré to reč sodnim potem dognati, po zakonu neutemeljen. Nego deželnemu odboru je bilo na rekurz občine zoper odločbo okrajnega odbora takoj stvarno spoznati, oziroma, če bi mislil, da dosedanje poizvedbe ne pojašnjujejo dovolj javnosti prometa, ukazati, naj se dopolnijo.

Književna poročila.

Mjesečnik pravničkoga društva v Zagrebu prinaša v 7. br. za julij mesec naslednji razpravi: Pravno-povestni podatci o Turopolju. Napisao dr. Š. pl. Bresztyensky. (Nastavak.) — „Reformatio in peius“ u mandatnom postopku. Piše dr. Ogorelica (Svršetak.) —

Das italienische Strafgesetzbuch vom 30. Juni 1889. Vergleichende Skizze von Dr. Adalbert Gertscher.

Pod tem naslovom jel je v „Ger.-Zeitg.“ št. 23. priobčevati znani ta pisatelj primerjanja novega italijanskega kazenskega zakonika z načrtom našega kaz. zakonika. Ker ta primerjajoča razprava podaje mnogo zanimivega, opozarjamo nánjo naše čitatelje.

Прабник, лист за прабие и дрѣабне науке, svezka 4, april 1892 prinaša: Prirodni podmet medjunarodnoga prava (načelo narodnosti). Pristupno predavanje iz medjunarodnoga prava, držano 15. veljače t. g. u dvorani velike škole, po dru. Mil. R. Vesniću, honorarnom profesoru

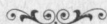
velike šole, lastniku i uredniku „Pravnika“. — Jedna zakonska reforma u Franceskoj, od Živ. M. Milosavljevića. — Opštinska samouprava i naš opštinski zakon (nastavak), od J. Miličevića. — Gradja za pravnu istoriju. III. Sentencije iz doknjaževske vladavine u Crnojgori, od dra. P. Miljanića. I. Iz arhive apelacionog suda, od D. Dimitrijevića — Porodične zajednice u južnih Slovena. — Jedna glava iz dela: *La propriété et ses formes primitives* par K. de Laveleye, 4. izd. god. 1891, preveo Jov. M. Jovanović. — Iz sudnice. — Književni pregled. — Glasnik. — Ponoć (iz Tasinih beležaka) IV. Zločin. — Svezka 5 in 6. za maj in junij: Zastarelost izrečene kazne u sukobu sa obustavom izvršenja kazne, od M. P. Jova. — Prirodni predmet međunarodnoga prava (načelo narodnosti). Pristupno predavanje iz međunarodnoga prava (svršetak), od dra. Mil. R. Vesnića. — Opštinska samouprava i naš opštinski zakon (nastavek), od J. Miličevića. — O gradjanskoj odgovornosti sudija, od Jevrema U. — Gradja za pravnu istoriju. I. Iz arhiva apelacionog suda (nastavek), od D. Dimitrijevića. — O povredi tela, od M. S. Zatovića — Porodične zajednice u južnih Slovena. — Jedna glava iz dela: *La propriété et ses formes primitives* par E. de Laveleye, 4. izd. g. 1891 (svršetak), preveo Jov. M. Jovanović. — Iz sudnice. — Pobude u rešenjima državnog saveta. — Iz pravičkoga odbora. — Književni pregled. — Glasnik. — Ponoć (iz Tasinih beležaka) V. Zločin.

Vzorci protokolů, rozsudků a výměrů soudních k řízení spornému i nespornému. Od Jana Nečasa, c. kr. soudce okresního. Praha, Brusik & Kothout, 1892.

Naslov razodeva vsebino te knjige. Češki „Pravnik“ pa uprav sedaj priobčuje kritiko o tej knjigi v jezikovnem pogledu. Načela te kritike veljajo po večjem tudi za našo slovensko terminologijo in zato bi bilo prav, uvaževati je pri sedanjem našem terminologijskem delu.

Sammlung civilgerichtlicher Entscheidungen des k. k. obersten Gerichtshofes. XXVI. Band. — Walther-Pfaff-Schey (ehemals Glaser-Unger). — Wien, 1892. C. Gerold.

Pri tem zvezku sloveče zbirke nahajamo novega izdajatelja. Iz predgovora je posneti, da se je dr. Unger s XXV. zvezkom poslovil od tega dela. Zato je novi zvezek posvečen dru. Ungerju. Tudi ime dvornega svetnika Waltherja je zadnjič videti, ker ta izdajatelj je umrl, ko je bil svoj del k temu zvezku donesel. Najnovejše izdanje obsega odločbe iz l. 1888 od št. 11975—12499, potem v dodatku 35 odločb iz l. 1880—1887 in pa dvojni register, po zakonih in po sistemu.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. avgusta 1892.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Dne 1. t. m. je nastopil g. dr. J. Babnik svoj šestmesečni dopust in v Ljubljani začel vrejevati gradivo za nemško-slovenski terminologijski slovar. — Društveni odbor je

v zadnji seji vzela na znanje poročilo o delovanju za terminologijo, potem pa sklenil, da bodi letošnji društveni izlet v Laški trg dne 18. prih. meseca. Ta izlet bodi ob enem društveno zborovanje, na katerem naj se poroča in razpravlja o nekaterih, slovenskim pravnikom zanimivih predmetih. Spored izleta in zborovanja priobči se pravočasno pozneje. Uže danes pa opozarjamo p. n. gg. društvénike, naj se ozirajo na določeni dan, da bode udeležba mnogobrojna in častna.

— (Društvo nižje-avstrijskih koncipientov) je v zadnji seji državnega zbora izročilo peticijo, v kateri se odločno izraža proti dvema določbama I. člena v zakonovem načrtu, s katerim se preminjajo določbe kazensko-pravdnega reda in ustanovljajo nove določbe za kazenski zakon. Društvo protestuje zoper kodifikacijo načela, da naj politična oblastva presoajo, kdo je vreden zaupanja za zagovorništvo in tako, koga je pripustiti k zagovorništvu. Tudi govori peticija zoper to, da bi koncipientje, kakor namerava načrt, ne smeli zagovarjati pri kasacijskem sodišči, in obrača pozornost na to, da po statističnih poizvedbah ni zadnjih 20 let kasacijsko sodišče niti jednega odvetniškega kandidata iz nikakega razloga karalo ali z denarno kaznijo pokorilo. Peticija se je izročila na podlogi jednoglasnega sklepa društvenega zbora.

— (Sodniška semenišča.) Predsedstvo višjega dež. sodišča Dunajskega poslalo je predsedstvom sodišč prve stopnje dopis, s katerim se nareja, da je pri sodnih dvorih imeti tečaje za avskultante in pravne praktikante. Referente s to nalogo je najprej določiti. Ti tečajji bili bi semenišča, v katerih naj bi se skrbelo za temeljitejšo teoretično izobrazbo avskultantov bodisi v materialnem ali formalnem pravu. Semenišča bi bila takšna, da bi se posamezni važni slučajji pretresali in presojali, bodisi na njih praktično, kakor tudi teoretično stran z uporabo dotične literature.

— (O dolžnostih gostilničarja proti gostu) je nemško državno sodišče izreklo zanimivo razsodbo. Gostilničar ni po zakonu, pač pa po svojem obrtu zavezan, da vsem gostom, ki se dostojno vedô, postreže z jedjo in pijačo. Gostilničarju nikakor ni prosto, da bi po svoji volji kakemu dostojnemu gostu odrekel postrežbo. Kajti, če gostilničar odpre svoj lokal javnemu prometu, s tem pridobi vsak spodoben človek pravico, da lahko kot gost vanj vstopi in povžije zahtevano. Neosnovana zavrnitev bila bi žalitev. Če pa gost naročeno dobi in povžije, ali če je po pameti imel dovolj časa, da bi bil naročeno povžil, tedaj ni treba, da bi ga gostilničar še nadalje trpel. Ako pa gost zopet kaj naroči, ondu mora gostilničar tudi zvršiti naročilo.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, šte. 8 na Bregu; upravnništvo pa na Križevniškem trgu šte. 7.

Naznanilo.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih. I. Obrazci k občnemu sodnemu redu. I. zvezek.

Ta knjiga, ki je izšla ravnokar, velja 1 gld. 40 kr., po pošti sprejeta pa 1 gld. 50 kr.

Anton Levec,
c. kr. sodni pristav v Ljubljani.

Kazensko-pravdni red

z dne 23. maja 1873 števil. 119 državnega zakonika

z dodanim

zvršitvenim propisom

in

drugimi zakoni in ukazi kazenski
postopek zadevajočimi.

I. natis. Izdalo društvo „Pravnik“ v Ljubljani.
Natisnila in založila „Národna Tiskarna“.

 Dobiti je v „Národni Tiskarni“ v Ljubljani.
Cena elegantno vezani knjigi za člane društva „Pravnik“ je
2 gld. 50 kr., za nečlane 2 gld. 80 kr., s pošto 15 kr. več.

